

[Pogonski lanac]

Poput simpatičnih crnih harlemskih repera s neizbježnim lancem oko vrata, ni motocikli se ne mogu zamisliti bez njih. Kod repera su lanci od zlata, kod motocikla nisu, no zlata vrijede

Lanac zlata vrijedan!

PIŠE: MIRO BARIĆ

Pogonski člankasti lanci na motociklima koriste se više od stotinu godina. Postoje i alternativna rješenja sa svim prednostima i nedostacima, no lanac je najkonvencionalnije i najjednostavnije rješenje. Uz minimalnu dozu održavanja, koje uključuje čišćenje, podmazivanje i regulaci-

ju, čak i oni manje kvalitetni izdržat će 25 - 30.000 prijeđenih kilometara. Tu se, dakako, podrazumijeva i korektna eksploatacija, dok ćete učestalo "podizanje na zadnji" platiti deseterostruko kraćim životnim vijekom lanca. Za prosječnog vozača motocikla to je nekoliko sezona, a nakon toga lanac zajedno s lančanicima valja zamijeniti.

Zamjena samo lanca nije preporučljiva jer je stari odbačeni lanac svojim produljenjem oštetio i lančanike. Produženi korak lanca, odnosno njegova deformacija produljenjem, potrošit će i zašiljiti zupce lančanika, pa će novi lanac

ubrzo propasti i biti u istom stanju kao i prethodni. To je vidljivo golim okom, a najbolje se vidi u dvije provjere. Prva je ako je lanac u jednoj poziciji obješen preko otprilike 40 mm, dok je u drugoj poziciji nategnut kad zakrenete kotač za jedan okretaj. Ili drugom provjerom, na zadnjem lančaniku uhvatite lanac i ukoliko ga odvojite od lančanika, a ispravno je nategnut, lanac kao i u prvom primjeru ne valja. Sve navedeno upućuje na potrebu zamjene.

Lanac je univerzalna roba, pa stoga nije nužna nabavka u originalnom pakungu, koji je obično skuplji od lanca. Bitno je znati tri osnovne dimenzije i čvrstoću, odnosno kvalitetu koju zahtijeva snaga motora i njegova težina. Ako to ne znamo, onda izmjerimo, a ako i to ne možemo, onda stari lanac u vrećicu i ... Najudobnije rješenje je servis, no jeste li pomi-

slili da to morate učiniti sami, zato jer ste u Afganistanu ili na Aljaski?

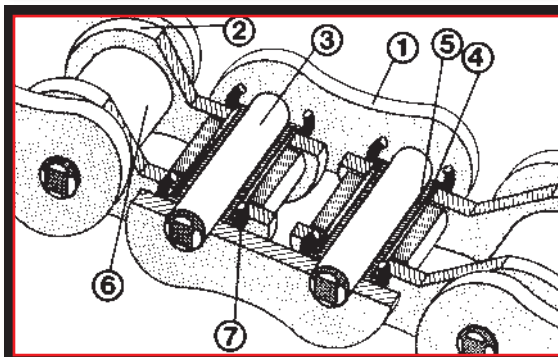
Dakle, duljinu članka lanca ili "korak" mjerimo između centara osovinica koje spajaju članke. To je mjera H, mjera B je nosiva širina članka, a D je nosivi promjer članka, odnosno valjčića ili rollice.

Ovdje postoji nekoliko nejasnoća koje ćemo objasniti. Kako je lanac star, kao što smo spomenuli, on vuče korijene iz svoje pradamovine Britanije. Samim time su se do danas zadržale dimenzije mjerene u inčima, odnosno colima. Te se mjere lako prenesu u milimetre, ali u novije vrijeme lanci imaju šifre koje s dimenzijama nemaju veze. Kodovi malo bune, pa ćemo jednostavnim usporednom tablicom pojasniti kodove, inče i milimetre.

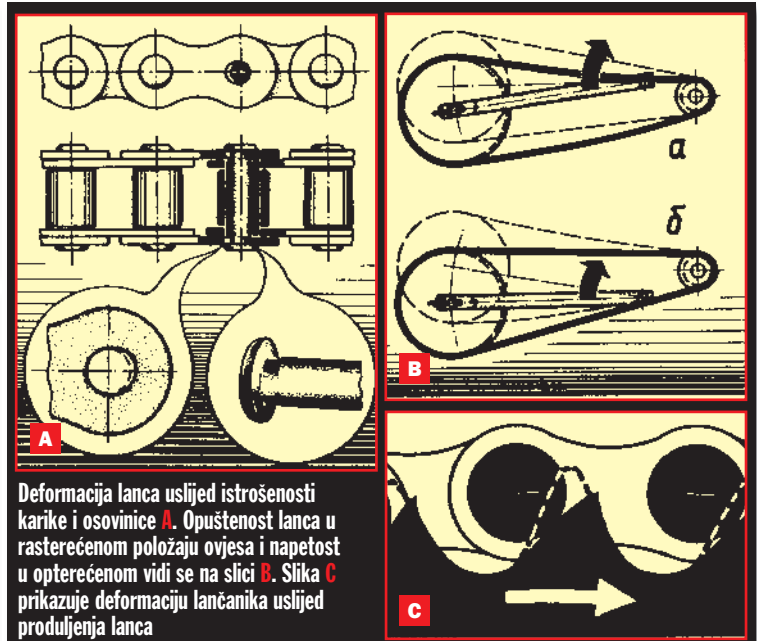
U svakoj kodnoj grupi, iako su istih dimenzija, lanci se proizvode

DIMENZIJE LANCA inch (mm)	PROM. VALJČIČA	KOD	NAMJENA
1/2 x 3/16 (12,7 x 4,76)	7,75 mm	415	50, 80, 125 ccm
1/2 x 1/4 (12,7 x 6,35)	7,75 mm	420	50-125 cross
1/2 x 5/16 (12,7 x 7,9)	8,51 mm	428	125-350-500 ccm
5/8 x 1/4 (15,8 x 6,35)	10,16 mm	520	250-750,250 cross
5/8 x 5/16 (15,8 x 7,9)	10,16 mm	525	600-750, enduro
5/8 x 3/8 (15,8 x 9,5)	10,16 mm	530	400-1200 ccm
5/8 x 3/8 (15,8 x 9,5)	11,11 mm	532	1000-1300 ccm
3/4 x 3/8 (19,0x9,5)	11,91 mm	630	1200 touring
5/8 x 1/4 (15,8x9,5)	11,09 mm	741	takmičarski-sport

Članak lanca sastoji se od nekoliko elemenata na ovom presjeku vidljivih kao: (1) vanjska karika, (2) unutarnja karika, (3) osovinica - spojnica karika, (4) košuljica, (5) mast za podmazivanje, (6) valjčić ili rollica, (7) gumeni prsten (o-ring)

Lanci najveće kvalitete nesumnjivo su oni na GP motociklima, spadaju u kodnu grupu 7, čvrstoće do 800 kg/mm²

u nekoliko izvedbi, ovisno o tome radi li se o standardnom lancu bez zaštitnih gumica ("O-ringa, X-ringa") ili sa njima, ili se radi o pojačanim izvedbama. Ove posljednje valja proučiti u specifikaciji proizvoda na poledini pakunga. Za vjerodostojnost podataka (jer su falsifikati česti) treba provjeriti oznaku normi (ISO, DIN itd). Također na poledini treba biti

udaren originalni žig tvrtke ("RK", Regina i sl.).

Kôd, odnosno šifra proizvoda počinje s 4, 5, 6 ili 7, a označava vlačnu čvrstoću jedne karike lanca. Uzmimo za primjer 520. Simbol 5 jest vlačna čvrstoća od 500 do 590 N/mm². Isto tako na lancu s oznakom 428 simbol 4 označava vlačnu čvrstoću karike lanca od 400 do 490 N/mm². Lanci s kodom 6

vlačne čvrstoće od 600 do 690 N/mm² namijenjeni su touring motociklima velike mase. Oni s kodnim brojem 7, vlačne čvrstoće gotovo 800 N/mm², namijenjeni su isključivo sportskim natjecateljskim motociklima.

Slovni simboli označavaju obradu kakvoj je bio izložen materijal lanca. Na primjer, simbol H označava hladno valjane čelične trake malougličnih čelika od kojih se proizvode karike lanaca. Ovaj ćemo simbol naći kod manjih lanaca (za motocikle od 50 do 125 ccm).

Slovna oznaka K, ili KS, označava materijal od legure, odnosno čelik s većim postotkom ugljika i primjesom drugih metala koji ga oplemenjuju. Takve se oznake uglavnom nalaze na lancima visoke kvalitete.

Međutim, to ni izdaleka nije sve. U mnoštvu drugih simbola koje možete pročitati na pakovanju lanca moguće se snaći samo uz pomoć kataloga proizvođača. Primjerice, postoje oznake S, SM, SMO HF, LF, itd., kojima proizvođač slobodno šifrira svoj proizvod i koje se razlikuju od šifre druge marke. Također ćemo naći i druge slovno-brojčane šifre poput "ultra", "O-ring", "X,XV ring", "Forget", "Duro", "Super", "High

", "Long life" i mnoge druge. One također označavaju bolju kvalitetu lanca u odnosu na standardnu izvedbu. No, koliko je u stvari ona bolja moguće je iščitati samo u specifikaciji tvorničkog kataloga.

Boja lanca također može pomoći pri grubom raspoznavanju kvalitete, no ne oslanjajte se na to.

Boja lanca je nevažna i ako je lanac, primjerice, zlatne boje članaka, to ne znači da je bolji od crnog ili plavog. Najsigurnija metoda je provjera iskretnjem, koju ne možete provesti sami, iako je vrlo jednostavna. Na brusnoj kamenoj ploči fine granulacije završi se jedna nepotrebna karika. Ukoliko je materijal mekan, odnosno razina kvalitete niska, iskre će biti duge s rijetkim zvjezdicama. U protivnom, radi li se o lancu bolje kvalitete, iskre će biti kratke, crvene boje i bez zvjezdica. (Detaljniji opis potražite u strojarskom priručniku Kraut, str. 278,9.) Ova metoda kontrole kvalitete je sigurna, no potrebno je veliko iskustvo da bi se raspoznale razlike. Navodimo to radi prepoznavanja kvalitete proizvoda koji su slični, teško se raspoznaju, a razlika u cijeni je višestruka.

Za prvu pomoć kod grubog raspoznavanja kvalitete finom turpijom za željezo ili listom pile zabru-

G. SZABA 4, 10000 Zagreb
tel.: 01 3707 536, fax: 01 3705 042
www.beren.hr | info@beren.hr

AKUMULATORI
ZA SVE TIPOVE AUTOMOBILA, MOTOCIKALA I SKUTERA

PRIDENOSNI STARTERI
ZA PROFESIONALCE
12-24V

UČINILI SMO
testiranje baterija
NIKAD LAKŠIM

* Ispis testa na
hrvatskom jeziku

NAJPAMETNIJI PUNJAČ
akumulatora NA SVIJETU

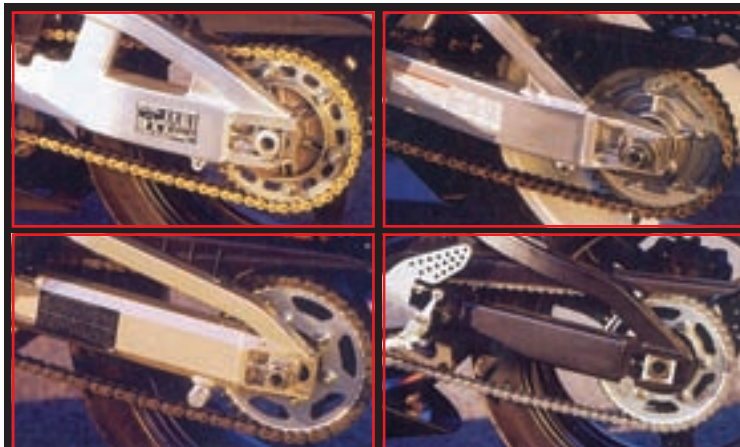
BEREN d.o.o. - UVOZNIK I DISTRIBUTER
SVA ROBA JE IZ DIREKTOG UVOZA
I NALAZI SE NA SKLADIŠTU

Kodna grupa 4 pripada najlakšim motociklima, kros i enduro, od 50 do 125 ccm

kotač sa svojim elementima (ublaživačem trzaja, ležajevima i slično.)

Ovi se opći podaci odnose na sve lance podjednako, no nisu svi lanci za sve motocikle. Lanci bez zaštitnih gumica danas su rijetkost. Ipak, nađe se i takvih, a njihovo održavanje je zahtjevnije. Podmazuju se u vrućim kupkama grafitne masti i taj se postupak obavlja u servisnim intervalima. Zaštitni gumeni prsteni (o-

Lanci kodne sifre 520 i 530 vrlo su česti, nalazimo ih uglavnom na motociklima zapremine od 600 do 1000 ccm, kao i kod starijih modela dvotaktnih motora od 125 do 500 ccm

ring) okruglog ili X presjeka između osovine i valjčića trajno zadržavaju mast i ne dozvoljavaju vodi i nečistoćama ulaz i oštećenje tar-nih elemenata lanca. Jedina mana je da prsteni stvaraju otpor i tako "ukradu" koji kilovat snage. Kros i enduro motocikli imaju nešto duže lance kod kojih je potrebna češća kontrola i regulacija. Podmazivanje laganim filmom silikonske masti u spreju bit će dovoljno za oko 500 do 800 kilometara vožnje. Dakle, lanac sa zaštitnim prstenima ima dva podmazivanja, ono unutar-nje, zatvoreno, i ono vanjsko, koje obavljamo sami.

Danas su lanci mnogo uži no nekad, a razlog tome upravo je kvaliteta materijala. Uži lanac znači i manju masu. Velika masa opterećuje i troši lančanike. Zbog centrifugalne sile kojoj je lanac izložen opterećeni su i drugi elementi kao što su ovjes i stražnji

Valja znati da se lanac pri opterećenju ovjesa nateže i opušta zbog udaljenosti osi zadnje vilice od osi osovine lančanika. Idealno bi bilo kad bi se te osi preklapale, odnosno kad bi bile u istom ishodištu. Ovako, što su te dvije točke udaljenije, to će se lanac pri akciji ili reakciji više natezati odnosno opuštati. Upravo se zato lanac ne smije prenategnuti.

Lanac se spaja spojnom kari-kom ili zakivanjem. Spojnu kari-ku koristimo do snage motora od maksimalno 50 kW, dok se za više vrijednosti preporučuje zaki-vanje.

Kao i svi proizvodi iz asortimana motociklističke opreme, i lanci se proizvode u elitnoj ponudi. Uz već spomenute lance visoke kvalitete, odnosno velike vlačne čvrstoće u čeličnoj izvedbi, možemo naći i ponudu u izvedbi od titana. Karike od titana neznatno su deblje od čeličnih, dok su valjčići od visokolegiranih čelika vrlo tankih stijenki. Takvi su lanci isključive namjene, odnosno upotrebljavaju se samo u natjecateljske svrhe, vrlo su lagani, ali im je vijek trajanja ograničen na manje od 800 km. Gotovo da ih nema u trgovinama, upravo zbog ograničenog vijeka trajanja. ■

uvex

PROTECTING PEOPLE

makrolon[®]
the high-tech material

boss 525

1.734,87kn

Wing 03 745

helix carbon sport

3.238,42kn

205,92kn

1.174,10kn

804,52kn

PS 4002

2.197,46kn

2.397,27kn

898,82kn

1.436,96kn

1.538,02kn

Za vrijeme showa odobravamo popust 20%

AC AUTO CROATIA
Posjetite nas od 27.03.- 06.04.2008.
na Zagreb Auto Moto show-u 2008
Paviljon 01, stand 05

www.uvex.com.hr

24 rata 24 rata 6 rata

AUTO CROATIA D.O.O. UVEX OPREMA:

Glavni uvoznik za RH proizvođač UVEX: ZAGREB, Vlaška 47, tel./fax: 01/48 30 466, E-mail: ac-auto-croatia@zg.t-com.hr

SPLIT, Zrinsko Frankopanska 28, tel.: 021/380 251, RIJEKA, Clottina 28a, tel./fax: 051/322 323

Podružni UVEX distributeri: Dubrovnik: SERVO tel. 020/418 656; Zadar: RENT AH ZADAR tel. 023/236 600; Međimurje: MAXI MOTO tel. 020/690 360; Rijeka: AVE tel. 051/377 191; Pula: SCHIRA MOTO tel. 021/383 308; Zagreb: R.P.M. tel. 01/3777 540; Slavonski Brod: EURO MOBILE tel. 035/440 630; Kutina: BIKE SHOP L.K.D. tel. 044/663 504; Varaždin: SUPERBIKE tel. 042/320 898; Koprivnica: MOTO BICIKLIST tel./fax 048/622 191; Osijek: ŠKARO MOTO, tel. 031/300 555